

TÁC ĐỘNG CỦA CHATGPT ĐỐI VỚI GIẢNG DẠY LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ HIỆN NAY

TRẦN THỊ MỸ*
VŨ VĂN BÁCH**

Trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin như hiện nay, trí tuệ nhân tạo đã có những bước thích ứng đáng kể, trong đó tác động của ChatGPT đối với giảng dạy lý luận chính trị cũng không là một ngoại lệ. ChatGPT là một công cụ trí tuệ nhân tạo tiên tiến, có khả năng truy cập và cung cấp thông tin nhanh chóng, giúp giảng viên và sinh viên có thể tra cứu tìm hiểu một cách dễ dàng. Nhờ đó, hỗ trợ giảng viên trong việc giải đáp các câu hỏi của sinh viên, xây dựng môi trường học tập năng động, tích cực. Bên cạnh đó, ChatGPT cũng đặt ra những thách thức lớn, như sự phụ thuộc vào công nghệ hay chất lượng thông tin còn thiếu sót... Vì vậy, để ứng dụng ChatGPT trong giảng dạy lý luận chính trị một cách có hiệu quả, cần có giải pháp cụ thể về xây dựng hạ tầng công nghệ, tích hợp các hệ thống và quy trình, bảo đảm mang lại lợi ích tối đa cho người sử dụng.

Từ khóa: ChatGPT; tác động của ChatGPT; lý luận chính trị; Việt Nam; giảng dạy.

Amid the rapid development of information technology, artificial intelligence (AI) has made remarkable strides, and ChatGPT is no exception in its impact on teaching political theory. ChatGPT, an advanced AI tool, provides quick access to information, allowing lecturers and students to research and learn quickly. It supports lecturers in addressing student inquiries and fosters a dynamic and active learning environment. However, ChatGPT also presents significant challenges, such as over-reliance on technology and incomplete or inaccurate information issues. To effectively integrate ChatGPT into political theory teaching, specific solutions are needed, including building technology infrastructure, integrating systems, and developing processes to ensure optimal benefits for users.

Keywords: ChatGPT; impact of ChatGPT; political theory; Vietnam; teaching.

NGÀY NHẬN: 16/8/2024 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/11/2024 NGÀY DUYỆT: 16/12/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.347.2024.1048>

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh công nghệ thông tin phát triển nhanh chóng, trí tuệ nhân tạo (AI) đang ngày càng có ảnh hưởng sâu rộng đến mọi ngành nghề, lĩnh vực của cuộc sống, một trong những công cụ AI tiêu biểu là ChatGPT. Việc sử dụng công cụ hỗ trợ này là một trong

những xu hướng được quan tâm ở các trường đại học ở Việt Nam hiện nay. Sản phẩm AI này đã và đang mang lại những tác động

* ThS, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

** TS, Trường Đại học Chính trị

đáng kể trên cả bình diện tích cực cũng như có những hạn chế nhất định đối với công tác giảng dạy lý luận chính trị.

ChatGPT là một cơ hội lớn cho giảng viên và sinh viên trong giảng dạy và học tập lý luận chính trị ở bậc đại học khi được sử dụng phù hợp, có thể giúp họ giải quyết các vấn đề đặt ra một cách nhanh chóng, sáng tạo và hiệu quả, song hiện hữu những thách thức, rủi ro khi sinh viên lạm dụng ChatGPT, như: gian lận trong học tập, tăng tính phụ thuộc vào công nghệ, giảm tương tác trực tiếp giữa người dạy và người học... Vì vậy, cần nắm bắt được những tác động tích cực của ChatGPT đối với giảng viên và sinh viên, nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy lý luận chính trị trong giáo dục đại học hiện nay.

2. Những tác động tích cực và thách thức của ChatGPT đối với giảng dạy lý luận chính trị

ChatGPT là một chatbot AI ra mắt vào năm 2022, được phát triển bởi OpenAI. Mô hình AI này có thể xử lý ngôn ngữ cho phép tạo ra văn bản giống con người, ghi nhớ những gì người dùng đã nói trước đó trong cuộc trò chuyện để trả lời các câu hỏi tiếp theo, từ chối các yêu cầu không phù hợp và các câu trả lời không chính xác.

Về cơ bản, ChatGPT hoạt động như một cuộc trò chuyện hỗ trợ người dùng tự động, sử dụng internet để học từ các văn bản và câu hỏi mà nó đã được huấn luyện. Đồng thời, có khả năng đọc, tóm tắt, giải toán, soạn thảo giáo trình khóa học, dạy kèm cho sinh viên và giải thích các thuật ngữ, khái niệm,... Mặt khác, ChatGPT còn tác động một cách căn bản và toàn diện tới mọi mặt của lĩnh vực giáo dục từ chương trình giáo dục đến vai trò người thầy, cách tổ chức dạy và học, cách tiếp cận học liệu và cách tiếp cận với tri thức của người học¹. Sự phát triển của ChatGPT đại diện cho bước tiến lớn trong lĩnh vực AI, giúp nâng cao trải nghiệm người dùng và tạo ra nhiều cơ hội mới trong việc ứng dụng công nghệ vào cuộc sống hàng ngày.

a. Tác động tích cực của ChatGPT đối với giảng dạy lý luận chính trị

Thứ nhất, hỗ trợ giảng dạy.

ChatGPT cung cấp một nguồn tài liệu phong phú và đa dạng phục vụ giảng dạy lý luận chính trị, giúp giảng viên và sinh viên tiếp cận thông tin một cách nhanh chóng và chính xác. Nhờ sự tiến bộ của hệ thống internet kết nối vạn vật (IoT) và dữ liệu lớn (Big Data), ChatGPT có khả năng truy cập và tổng hợp một lượng lớn thông tin chính trị - xã hội từ nhiều nguồn khác nhau, cung cấp lượng kiến thức khổng lồ, giúp giảng viên tiếp cận nhanh chóng với các nghiên cứu, bài viết và thông tin mới nhất để nắm bắt các xu hướng và phát triển. Từ đó, hỗ trợ việc cập nhật kiến thức, chủ động thực hiện hiệu quả việc chuẩn bị bài giảng và việc giảng dạy của giảng viên, nâng cao chất lượng giảng dạy.

Bên cạnh đó, ChatGPT đã và đang đem lại các điều kiện thuận lợi cho giảng viên trong việc đổi mới phương pháp dạy học, nâng cao chất lượng giảng dạy lý luận chính trị. Đặc biệt, có thể hỗ trợ giảng viên xây dựng đề cương giảng dạy để tiết kiệm thời gian, giảm tải áp lực công việc, tìm kiếm tài liệu tham khảo và giải đáp thắc mắc của sinh viên...

Thứ hai, hỗ trợ học tập.

ChatGPT có thể giúp sinh viên tìm kiếm thông tin và giải quyết vấn đề một cách nhanh chóng, tiết kiệm thời gian và công sức nhưng tăng hiệu quả trong học tập. Đồng thời, cung cấp các nguồn tài liệu và tài nguyên học tập phong phú, đa dạng tạo điều kiện thuận lợi để sinh viên tiếp cận kiến thức mới và cải thiện khả năng học tập.

Sinh viên cũng có thể tận dụng ChatGPT như một công cụ học tập tự động, hỗ trợ làm bài tập, nghiên cứu và ôn tập kiến thức. Họ có thể đặt câu hỏi và trả lời cho các bài kiểm tra, đánh giá, tương tác với công nghệ theo cách đàm thoại, giải đáp thắc mắc, từ đó, sinh viên hiểu sâu hơn về các khái niệm mang tính trừu tượng, tạo động lực học tập lý luận chính trị; đồng thời, tăng cường khả năng tự học, tự nghiên cứu và giải quyết vấn đề một cách chủ

động. Sinh viên hoàn toàn có thể tiếp cận được các vấn đề với những cái nhìn đa chiều, vừa hình thành kỹ năng tìm kiếm và chọn lọc các thông tin, xử lý thông tin, vừa rèn luyện kỹ năng tư duy phản biện trong học tập lý luận chính trị.

Thứ ba, tạo môi trường đào tạo, giáo dục lý luận chính trị mang tính tương tác cao.

ChatGPT xử lý ngôn ngữ tự nhiên để trả lời người dùng ở dạng hội thoại, có thể hiểu ngữ cảnh và có khả năng học hỏi từ các tương tác. Phản hồi của ChatGPT đối với các thử nghiệm xã hội phổ biến, có xu hướng trả lời như con người². ChatGPT giúp tạo ra môi trường học tập tương tác hơn, nơi sinh viên có thể đặt câu hỏi và nhận phản hồi ngay lập tức. Điều này giúp họ nắm bắt kiến thức nhanh hơn, khuyến khích sự tham gia tích cực trong quá trình học tập.

ChatGPT có thể tham gia vào các cuộc thảo luận trực tuyến, đóng vai trò như một trợ giảng ảo đưa ra các gợi ý, phân tích và bình luận về các vấn đề lý luận chính trị. Vì vậy, với khả năng phân tích dữ liệu và hiểu biết ngôn ngữ tự nhiên, ChatGPT có thể “tăng cường tính cá nhân hóa”³ trong nội dung học tập, phân tích dữ liệu học tập dựa trên nhu cầu và khả năng của từng sinh viên để nâng cao hiệu quả học tập. Dựa trên những thông tin này, giảng viên có thể điều chỉnh nội dung và phương pháp giảng dạy lý luận chính trị cho phù hợp với từng cá nhân, giúp tối ưu hóa quá trình học tập; đồng thời, giúp sinh viên tiếp cận kiến thức một cách hiệu quả và sâu sắc.

b. Những thách thức của ChatGPT đối với giảng dạy lý luận chính trị.

Thứ nhất, độ chính xác và tin cậy của thông tin.

Mặc dù ChatGPT có thể cung cấp thông tin nhanh chóng, khả năng truy cập và tổng hợp thông tin từ nhiều nguồn khác nhau nhưng độ chính xác và tin cậy của thông tin, nhất là các thông tin chính trị - xã hội vẫn cần được kiểm chứng. Song việc sử dụng ChatGPT không có sự kiểm tra chất lượng

thông tin hoặc xác nhận tính đúng đắn thông tin, có thể dẫn đến việc cung cấp, truyền tải thông tin sai lệch hoặc không chính xác. Đặc biệt, hạn chế rất lớn của ChatGPT là “không cung cấp các trích dẫn trong văn bản và danh sách tài liệu tham khảo”⁴. Cũng như tất cả các công nghệ AI khác, “ChatGPT có thể đưa thông tin sai lệch hoặc đưa ra các định kiến và khuôn mẫu dựa vào dữ liệu mà nó được huấn luyện”⁵. Điều này đặc biệt nguy hiểm trong lĩnh vực lý luận chính trị, nơi mà tính chính xác và trung thực của thông tin là rất quan trọng.

Sự phụ thuộc của sinh viên vào ChatGPT có thể mất đi khả năng tự học, tìm kiếm, phân tích và tổng hợp thông tin, tư duy phản biện, giải quyết vấn đề, các kỹ năng cần thiết trong học tập và cuộc sống của chính họ. Ngoài ra, việc sử dụng ChatGPT có thể tạo ra phương pháp học tập “một câu trả lời phù hợp với tất cả”, trong đó tất cả sinh viên được cung cấp thông tin và phản hồi giống nhau dựa trên đầu ra của mô hình. Điều này hạn chế khả năng tính sáng tạo, phát triển tư duy, chính kiến khi họ quá phụ thuộc vào công nghệ.

Thứ hai, làm giảm sự tương tác giữa người dạy và người học.

Giảng dạy lý luận chính trị không đơn thuần chỉ là việc truyền đạt kiến thức lý luận, chính trị - xã hội mà còn là quá trình xây dựng, phát triển tư duy chính trị đúng đắn. Sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên cũng như giữa các sinh viên với nhau có ý nghĩa rất quan trọng trong việc phát triển các kỹ năng tư duy này. ChatGPT không thể thay thế hoàn toàn sự tương tác này, trái lại nó có khả năng làm giảm đi sự kết nối và hiểu biết sâu sắc mà một giảng viên có thể mang lại. Thông qua mô hình ChatGPT để tạo ra câu trả lời cho các câu hỏi nên sinh viên và giảng viên có thể ít tương tác trực tiếp với nhau hơn, điều này hạn chế cơ hội đối thoại và trao đổi ý kiến. Đặc biệt, trong một buổi thảo luận lớp học về một vấn đề lý luận chính trị thì sự trao đổi ý kiến và phản biện giữa sinh viên và giảng viên sẽ phong phú và sâu sắc hơn so với việc chỉ dựa vào câu trả lời của ChatGPT.

Thứ ba, tạo ra những rủi ro về đạo đức và bảo mật.

Sử dụng ChatGPT trong giảng dạy cũng đặt ra những vấn đề về đạo đức và bảo mật. ChatGPT tiềm ẩn các nguy cơ xuất phát từ việc sử dụng AI để xử lý một lượng lớn dữ liệu cá nhân. Nếu không được quản lý đúng cách, có thể xâm phạm quyền riêng tư của người học khi các dữ liệu cá nhân không được bảo vệ, vi phạm các quy định về bảo mật thông tin và gây ra các vấn đề pháp lý.

Thứ tư, hạn chế về ngữ cảnh và nguy cơ lệ thuộc quá mức vào công nghệ.

Mặc dù ChatGPT rất thông minh trong việc xử lý ngôn ngữ nhưng vẫn còn hạn chế về khả năng hiểu biết về ngữ cảnh và ý nghĩa sâu sắc của các vấn đề phức tạp trong học tập lý luận chính trị. AI không có khả năng trải nghiệm hay hiểu biết cảm xúc, do đó, việc giải thích các khái niệm trừu tượng hoặc nhạy cảm có thể không được đầy đủ và chính xác. ChatGPT “có thể đưa ra lời giải thích về khái niệm nhưng không thể hiểu những khó khăn cụ thể của sinh viên và đưa ra phản hồi phù hợp”⁶.

Việc phụ thuộc quá mức vào AI, ChatGPT để giải quyết các vấn đề mà không tự tìm hiểu và nghiên cứu làm giảm khả năng tự học và sáng tạo, hạn chế khả năng tìm kiếm, phân tích và tổng hợp thông tin, tư duy phản biện, giải quyết vấn đề một cách chủ động của sinh viên.

3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả ứng dụng ChatGPT trong giảng dạy lý luận chính trị hiện nay

Một là, bồi dưỡng kỹ năng sử dụng ChatGPT cho giảng viên.

Giảng viên nên kết hợp sử dụng ChatGPT như một công cụ hỗ trợ, thay vì hoàn toàn phụ thuộc vào nó. Sự kết hợp này giúp bảo đảm thông tin được kiểm chứng và phù hợp với mục tiêu giảng dạy lý luận chính trị. Các mô hình AI nên được tích hợp một cách hợp lý vào việc dạy và học, giúp sinh viên và giảng viên cải thiện kỹ năng tìm kiếm, xử lý thông tin. Giảng viên có thể sử dụng ChatGPT như

một công cụ hỗ trợ để tìm kiếm thông tin, chuẩn bị tài liệu giảng dạy và giải đáp các câu hỏi của sinh viên. Tuy nhiên, cần phải kiểm duyệt và điều chỉnh thông tin, tìm kiếm các thông tin hoặc lý thuyết mới nhất từ ChatGPT để bảo đảm tính chính xác và phù hợp với nội dung giảng dạy.

Xây dựng các chương trình đào tạo để giảng viên hiểu rõ cách sử dụng ChatGPT một cách hiệu quả và an toàn. Cần có hướng dẫn về việc kiểm duyệt thông tin, quản lý rủi ro và bảo mật dữ liệu cũng như cách tích hợp AI vào giảng dạy một cách hài hòa. Vì vậy, việc xây dựng và hoàn thiện các quy định pháp lý liên quan đến việc sử dụng AI trong giáo dục, như việc bảo vệ dữ liệu cá nhân và quyền riêng tư của sinh viên; đồng thời, bảo đảm ChatGPT được sử dụng một cách minh bạch và có trách nhiệm là rất cấp thiết sớm hoàn thiện. Trong đó, thiết lập các cơ chế kiểm tra, giám sát được sử dụng đúng mục đích và không vi phạm các quy định pháp luật, bao gồm việc kiểm tra định kỳ việc sử dụng AI trong giảng dạy và xử lý nghiêm các vi phạm; tích cực ứng dụng trải nghiệm thực tế cho giảng viên lý luận chính trị tham vấn trên nền tảng ChatGPT trong lớp học, phát triển kỹ năng ứng dụng AI của người học; đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng sử dụng công cụ hỗ trợ ChatGPT trong các chương trình giảng dạy lý luận chính trị tại các buổi thảo luận, tranh luận, thuyết trình, các dự án, nhóm hoặc xây dựng các bài tập tình huống khác nhau sau đó, tham khảo cách xử lý, phân tích, trả lời của ChatGPT.

Hai là, nâng cao ý thức sử dụng ChatGPT của sinh viên.

Trước hết, các nhà trường, cần nâng cao nhận thức cho sinh viên về cách sử dụng ChatGPT một cách có trách nhiệm. Điều này, cần phải hiểu rõ giới hạn của AI, cách phân biệt thông tin chính xác và không chính xác và tầm quan trọng của việc tự tìm hiểu và phân tích thông tin. Thường xuyên tổ chức các buổi hội thảo hoặc khóa học ngắn hạn về AI và cách sử dụng ChatGPT giúp giảng viên và sinh viên hiểu rõ về công nghệ này.

Bên cạnh đó, cần giáo dục cho sinh viên về các hành vi đạo đức trong việc sử dụng công nghệ, nhất là, tránh việc sử dụng công nghệ ChatGPT để gian lận và đối phó trong học tập các môn lý luận chính trị. Công nghệ này không thể thay thế các kỹ năng liên quan đến kỹ năng mềm hoặc xây dựng và duy trì mối quan hệ. Học cách sử dụng các tính năng hữu ích của ChatGPT là một phần trong quá trình học tập không phải để gian lận và đối phó để bảo đảm việc sử dụng ChatGPT hiệu quả, công bằng, minh bạch và có đạo đức.

Ba là, tăng cường sự tương tác, tính chính xác và tin cậy của thông tin trong giảng dạy lý luận chính trị.

Mặc dù ChatGPT có thể hỗ trợ việc học tập nhưng sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên vẫn rất quan trọng trong học tập lý luận chính trị. Các hoạt động thảo luận nhóm, thuyết trình và phản biện cần được khuyến khích để phát triển kỹ năng tư duy và giao tiếp của sinh viên. Do đó, cần tăng cường kết hợp giữa học tập trực tuyến và học tập trực tiếp, tạo ra không gian học tập kết hợp nơi sinh viên có thể sử dụng ChatGPT để nghiên cứu, sau đó, thảo luận và chia sẻ ý kiến với giảng viên.

Giảng viên cần tích cực, chủ động trong kiểm duyệt và xác thực thông tin từ ChatGPT trước khi sử dụng để giảng dạy, nhằm bảo đảm thông tin được truyền đạt là chính xác và đáng tin cậy. Ngoài ChatGPT, giảng viên nên sử dụng nhiều nguồn tài liệu khác nhau để kiểm chứng và bổ sung thông tin bằng cách tham khảo các tài liệu khoa học, sách giáo khoa và các nguồn tin cậy khác. Sự đa dạng trong nguồn tài liệu lý luận chính trị bảo đảm sinh viên được tiếp cận với nhiều góc nhìn và thông tin chính xác.

Sử dụng các hệ thống quản lý học tập để giám sát và đánh giá việc sử dụng ChatGPT trong giảng dạy lý luận chính trị. Các hệ thống này có thể theo dõi hoạt động học tập của sinh viên, đánh giá hiệu quả của việc sử dụng AI và cung cấp phản hồi cho giảng viên. Sử dụng ChatGPT để phân tích và quản lý dữ liệu

học tập, cải thiện quá trình giảng dạy và học tập, phát hiện các xu hướng và mô hình trong dữ liệu, từ đó, đưa ra các gợi ý cải tiến, đổi mới phương pháp giảng dạy của giảng viên.

5. Kết luận

ChatGPT mang lại nhiều lợi ích trong giáo dục đại học, song cũng tiềm ẩn những rủi ro đáng kể cần được xem xét kỹ lưỡng, như: gian lận trong học tập, sự phụ thuộc vào AI có thể ảnh hưởng đến sự phát triển tư duy của người học, giảm tương tác trực tiếp giữa người dạy và người học. Khi công nghệ AI tiếp tục phát triển, điều quan trọng đối với giảng dạy lý luận chính trị hiện nay là phải nắm bắt, tận dụng, phát huy những lợi ích và hạn chế những nguy cơ tiềm ẩn; đồng thời, thực hiện các bước để giảm thiểu rủi ro, cho phép sử dụng hiệu quả ChatGPT theo hướng thiết thực, công bằng, minh bạch trong giáo dục đại học□

Chú thích:

1. *ChatGPT tạo ra thách thức với ngành giáo dục như nào?* <https://vneconomy.vn>, ngày 14/02/2023.
2. Azaria, A. (2022). *ChatGPT usage and limitations*. ResearchGate. DOI: 10.13140/RG.2.2.26616.11526.
3. Dương Thanh Linh (2023). *Ứng dụng ChatGPT thúc đẩy dạy và học bậc đại học trong kỷ nguyên trí tuệ nhân tạo*. Tạp chí khoa học và công nghệ - Trường Đại học Bình Dương, Quyển 6, số 2.
4. J. Rudolph, S. Tan, and S. Tan (2023). ChatGPT: Bullshit spewer or the end of traditional assessments in higher education?. *Journal of Applied Learning and Teaching*, vol. 6, no. 1.
5. *How ChatGPT could transform higher education*. <https://www.socialsciencespace.com/2022/12/how-chatgpt-could-transform-higher-education/>
6. *ChatGPT for higher education and professional development: A guide to conversational AI*. The University of Rhode Island. https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1547&context=cba_facpubs